Κοίτα κι έξω απ’ την οθόνη... (Κ. Γ. Παπαδημητρακόπουλος)

Categories : ΚΟΙΝΩΝΙΑ

Date : 12 Μαρτίου, 2023

Εἶναι πολλοί, καλοί μου φίλοι, οἱ χαρακτηρισμοὶ ποὺ ἔχουν δοθεῖ κατὰ καιροὺς στὴ νέα γενιά. Ἕνας ἀπ’ αὐτοὺς εἶναι καὶ τὸ «**γενιὰ τῆς ὀθόνης**». Καὶ δὲν μποροῦμε νὰ ποῦμε πὼς εἶναι λάθος ὁ χαρακτηρισμὸς αὐτός, ὅταν σκεφθοῦμε ὅτι γεννήθηκε καὶ μεγάλωσε – μεγαλώνει κατακλυσμένη ἀπὸ ὀθόνες. Τοῦ κινητοῦ, τοῦ τάμπλετ, τοῦ ὑπολογιστῆ, τῆς τηλεόρασης. Ἀκόμη καὶ τὰ βρέφη εἶναι μπροστὰ στὶς ὀθόνες. Ἀκόμη καὶ τὰ νήπια παίζουν μὲ τὶς ὀθόνες. Ἀκόμη καὶ τὰ παιδιὰ τοῦ Δημοτικοῦ ἔρχονται σ’ ἐπαφὴ μὲ τὰ κοινωνικὰ δίκτυα καὶ τὸν «σκληρὸ κόσμο» τῶν πληροφοριῶν.

Τὸ ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ μὲ τοὺς μεγάλους, βέβαια. Ὅλους τούς μεγάλους! Οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι πλέον μπροστὰ στὶς ὀθόνες τῆς τηλεόρασης, ὅπως ἦταν κάποτε. Ἀπὸ

ἐκεῖ ἁπλῶς ξεκίνησαν. Καὶ σήμερα εἶναι οἱ φανατικοὶ ἀκόμη καὶ τῶν κοινωνικῶν δικτύων, κι ἂς ἀνήκουν ἀκόμη καὶ σ’ αὐτὴ τὴν τρίτη ἡλικία. Ὅπως καὶ νὰ τὸ κάνουμε ἡ γοητεία τῶν ὀθονῶν εἶναι ἀκαταμάχητη. Πέραν τῆς αἴσθησης τῆς εὐκολίας καὶ τῆς ἄνετης ζωῆς ποὺ δημιουργοῦν σὲ ὅλους μας.

Ὅμως ἐστιάζουμε περισσότερο στὴ νέα γενιά, γιατί οἱ **ἐπιπτώσεις τῶν ὀθονῶν** δὲν εἶναι οἱ ἴδιες. Ἔπειτα οἱ μεγάλοι ἐργάζονται μέσα ἀπ’ τὶς ὀθόνες, ὅλο δὲ καὶ πιὸ πολὺ γίνεται αὐτό. Καὶ αὔριο κανένας δὲν θὰ μπορεῖ νὰ ἐπιζήσει χωρὶς τὶς ὀθόνες, ὅπως χαρακτηριστικὰ λέγεται.

* * *

Εἶναι ἐπόμενο πλέον ἡ ζωή μας νὰ διαμορφώνεται σ’ ἕνα**δίπολο. Ἀπ’ τὴ μία αὐτὸ τοῦ πραγματικοῦ κόσμου καὶ ἀπ’ τὴν ἄλλη αὐτὸ τοῦ εἰκονικοῦ – ψηφιακοῦ κόσμου**.

Κι ἐνῷ κάποτε ὑπῆρχε μόνον ὁ πραγματικὸς κόσμος, τὶς τελευταῖες δεκαετίες μᾶς προέκυψε καὶ ὁ εἰκονικός, ποὺ ἀκολούθως ἔγινε καὶ ψηφιακός. Καὶ **ὡς ψηφιακὸς ποὺ ἐξελίχθηκε ὅλο καὶ περιορίζει τὸν πραγματικό**. Τόσο πολὺ μάλιστα, ποὺ δημιουργεῖ τὴν ἐντύπωση ὅτι θέλει νὰ ἐξαφανίσει τελείως τὸν πραγματικό, ὅσο εἶναι δυνατὸν βέβαια.

Εἶναι ἀλήθεια ὅτι αὐτὸ ὅλοι μας, λίγο ὡς πολὺ τὸ ζοῦμε. Ἂς φέρουμε ἕνα παράδειγμα …

Τί ἔκανε παλαιότερα ἕνα παιδί; Ἔπαιζε ἀδιάκοπα μὲ τὰ ἀδέλφια του (τὰ πολλὰ ἀδέλφια ποὺ εἶχε!), εἴτε μέσα στὸ σπίτι του εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ. Τὸ ἴδιο ἔκανε καὶ μὲ τὰ ἄλλα παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς ἢ καὶ τοὺς συμμαθητές του, διευρύνοντας ἔτσι τὸν κόσμο του, τὸν πραγματικό του κόσμο. Στὴ συνέχεια βοηθοῦσε τοὺς γονεῖς του, εἴτε ἐντὸς τοῦ σπιτιοῦ του γινόταν αὐτό, εἴτε καὶ ἐκτὸς αὐτοῦ.

Ἀκολούθως πήγαινε στὸ σχολεῖο του, παρακολουθοῦσε τὰ μαθήματά του, ἔπαιζε στὸ προαύλιο, ἐπέστρεφε στὸ σπίτι του, διάβαζε γιὰ τὴν ἄλλη ἡμέρα, διάβαζε ἢ ἄκουγε ἱστορίες καὶ παραμύθια ἀπ’ τοὺς μεγαλυτέρους του, κοιμόταν νωρὶς κ.λπ.

Τέλος ἐρχόταν σ’ ἐπαφὴ καὶ μὲ τὴ φύση, καὶ μάλιστα πολύ, μέσα ἀπὸ ποικίλες ἐνασχολήσεις.

Ἔτσι ὁ χρόνος του ἦταν γεμάτος ἀπὸ **δραστηριότητες**, γιατί ζοῦσε 100% στὸν πραγματικὸ κόσμο.

Σήμερα πῶς ἔχουν διαμορφωθεῖ τὰ πράγματα; **Τὸ παιχνίδι του ἔγινε online ἀκόμη καὶ μὲ αὐτὰ τὰ ἀδέλφια του καὶ τὰ παιδιὰ τῆς γειτονιᾶς, διευρύνθηκε σὲ παγκόσμιο λόγῳ τῶν ὀθονῶν**, τὸ παραμύθι του ἀντικαταστάθηκε ἀπ’ τὰ κινούμενα σχέδια καὶ ὁ ὑπόλοιπος ἐλεύθερος χρόνος του, ὅτι ἔχει ἀπομείνει μετὰ ἀπ’ αὐτά, πάλι καλύπτεται ἀπ’ τὶς ὀθόνες (τηλεόρασης, τάμπλετ, ὑπολογιστῆ καὶ κινητοῦ). Καὶ **ἀπέμεινε οὐσιαστικὰ μόνο τὸ σχολεῖο, γιὰ νὰ τοῦ θυμίζει ὅτι ὑπάρχει ἀκόμη ὁ πραγματικὸς κόσμος!**

Θὰ ἦταν ἄξιο ἔρευνας, ποὺ θὰ ἦταν καὶ πρωτότυπη μάλιστα, ἡ καταγραφὴ τοῦ χρόνου ἑνὸς παιδιοῦ. Πόσες ὧρες ζεῖ καθημερινὰ στὸν πραγματικὸ κόσμο καὶ πόσο στὸν εἰκονικό. Τότε θὰ μέναμε κατάπληκτοι ὅλοι. Γιατί θὰ διαπιστώναμε πράγματα σὰν αὐτά:

• Ὅτι ἀδιαμφισβήτητα τὶς περισσότερες ὧρες τῆς ἡμέρας τὶς ζεῖ στὸν εἰκονικὸ κόσμο!

• Ὅτι οἱ ὧρες αὐτὲς ὅλο καὶ αὐξάνουν σὲ βάρος τοῦ πραγματικοῦ!

• Ὅτι ἀκόμη καὶ αὐτὸς ὁ χρόνος τοῦ σχολείου ὅλο καὶ ροκανίζεται ἀπ’ τὶς ὀθόνες ποὺ καὶ ἐκεῖ λειτουργοῦν!

• Ὅτι ὄχι μόνο ἀκόμη καὶ αὐτὸ τὸ παιχνίδι καὶ τὸ παραμύθι ἔχει ἀντικατασταθεῖ ἀπ’ τὶς ὀθόνες, ἀλλὰ καὶ **αὐτὸς ὁ τόσος ἀπαραίτητος γιὰ ἕνα παιδὶ ὕπνος, ὅλο καὶ λιγοστεύει λόγῳ τοῦ ἐγκλωβισμοῦ του σ’ αὐτές**!

* * *

Ἄραγε πῶς εἶναι δυνατὸν αὐτὸ νὰ μὴν ἔχει **ἐπιπτώσεις στὴ ζωή του καὶ βέβαια στὴν ὁλοκληρωμένη ἀνάπτυξή του;**

Ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρουμε τὴν ἔρευνα τῆς Microsoft ποὺ ἔγινε στὸν Καναδά. Τί διαπιστώθηκε; Ὅτι, ἐνῷ **τὸ ἔτος 2000 ἡ μέση δυνατὴ συγκέντρωση τῆς προσοχῆς ἑνὸς ἀνθρώπου ἦταν 12 δευτερόλεπτα, δεκαπέντε χρόνια μετὰ αὐτὴ μειώθηκε στὰ 8 δευτερόλεπτα, λόγῳ τῶν ὀθονῶν!!** Δηλαδὴ κατέληξε νὰ εἶναι μικρότερη καὶ ἀπ’ αὐτοῦ τοῦ χρυσόψαρου, τὸ ὁποῖο φημίζεται γιὰ τὴ μικρότερη διάρκεια συγκέντρωσης ποὺ ἔχει καὶ εἶναι 9 δευτερόλεπτα !!!

Καὶ δὲν εἶναι βέβαια μόνο ἡ δυνατότητα συγκέντρωσης ποὺ πλήττεται, ἀλλὰ καὶ τόσα ἄλλα, ὅπως ἡ «**δυσπραξία**», ὅπως ἀποκαλεῖται. Πρόκειται γιὰ μία ἐντελῶς πρωτότυπη **μορφὴ μαθησιακῆς καὶ ἀναπτυξιακῆς δυσκολίας**, ποὺ καταγράφηκε καὶ μελετᾶται παγκοσμίως.

Οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἐπιπλέον ὑποστηρίζουν ὅτι ἔχουν διαπιστώσει τὰ τελευταῖα χρόνια μία ἀλλαγὴ πρὸς τὸ χειρότερο ἀκόμη καὶ τῆς **ποιότητας τῶν γραμμάτων τῶν μαθητῶν**, πέραν τοῦ ὅτι ἔχει χειροτερεύσει ἀκόμη καὶ αὐτὴ **ἡ ἔκφρασή τους καὶ μάλιστα ἡ γραπτή**, λόγῳ τῶν ὀθονῶν ἐπίσης. Δὲν εἶναι τυχαῖο ποὺ οἱ σημερινοὶ μαθητὲς πληκτρολογοῦν ἕνα μήνυμα στὸ κινητὸ ἢ στὸν ὑπολογιστή τους μὲ ἀξιοθαύμαστη ταχύτητα, ἐνῷ ἔχουν δυσκολία – κάποτε δὲ καὶ μεγάλη – στὸ νὰ γράφουν μὲ τὸ χέρι!

Αὐτὰ – ποὺ εἶναι πάρα πολλὰ βέβαια καὶ δὲν εἶναι δυνατὸ νὰ ἀναπτύξουμε στὸ κείμενο αὐτὸ – ἔχουν νὰ κάνουν μὲ τὶς ὀθόνες ἀκόμη κι ὅταν αὐτὲς ἔχουν τὸ ἄριστο περιεχόμενο. Τί γίνεται ἄραγε ὅταν αὐτὸ δὲν εἶναι, ὅπως σὲ συντριπτικὸ ποσοστὸ συμβαίνει; Θὰ ἄξιζε πολὺ καὶ μία ἀκόμη ἔρευνα νὰ γινόταν ἐπ’ αὐτοῦ, ποὺ θὰ μᾶς ἄφηνε κατάπληκτους ἐπίσης!

Ἔτσι οἱ ἐπιπτώσεις ἀπ’ τὴν μείωση τοῦ πραγματικοῦ κόσμου, στὸν ὁποῖο ζοῦμε πρὸς ὄφελος τοῦ εἰκονικοῦ, εἶναι ὁπωσδήποτε μεγάλες, καὶ μάλιστα γιὰ ὅλους, ἰδιαίτερα ὅμως γιὰ τὴ νέα γενιά.

Ἤδη τὸ λέμε... Ὅτι **ὅλο καὶ λιγότερο ἐρχόμαστε σ’ ἐπαφὴ μὲ τοὺς συνανθρώπους μας, ἀκόμη καὶ μὲ αὐτὴ τὴν οἰκογένειά μας** , ἀλλὰ καὶ τοὺς φίλους μας, ὅπως καὶ μὲ τὴ φύση, τὶς ἀθλητικὲς καὶ κινητικὲς δραστηριότητες κ.λπ., λόγῳ τῆς ἐπέκτασης τοῦ εἰκονικοῦ κόσμου στὴ ζωή μας.

Ὅμως ὑπάρχει καὶ κάτι ἄλλο, τὸ ὁποῖο δὲν συνηθίζουμε νὰ τὸ λέμε. Ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπέκταση τοῦ εἰκονικοῦ κόσμου, ἀσφαλῶς **περιορίζει καὶ τὶς πνευματικές μας δραστηριότητες**, ὅπως εἶναι ἡ προσευχή, ὁ ἐκκλησιασμός, τὸ διάβασμα πνευματικῶν βιβλίων, ἡ παρακολούθηση ὁμιλιῶν, τὸ ἄκουσμα ραδιοφωνικῶν ἐκπομπῶν κ.λπ. Πόσο καταστροφικὸ δὲν εἶναι κι αὐτό!

* * *

Στ’ ἀλήθεια **πῶς ἀντιμετωπίζεται αὐτὴ ἡ κατάσταση;**

Ἀσφαλῶς δὲν εἶναι ρεαλιστικὸ νὰ ποῦμε ὅτι θὰ καταργήσουμε ἐντελῶς τὶς ὀθόνες ἀπ’ τὴ ζωή μας. Γιατί βεβαίως ἔχουν καὶ τὴν καλή τους τὴν πλευρὰ καὶ γιὰ τοῦτο μᾶς ἔχουν γίνει ἤδη ἀπαραίτητες. Ὅμως δὲν μποροῦν νὰ μᾶς ἀντικαταστήσουν ἐντελῶς τὴ ζωὴ στὸν πραγματικό μας κόσμο, ὅπως καὶ τὰ ἐνδιαφέροντα. Χρειάζεται, λοιπόν,

μία **ἰσορροπία**.

Καὶ γιὰ νὰ γίνει αὐτὴ ἡ ἰσορροπία, ἀξίζει πρῶτα νὰ ἔχουμε προσδιορίσει τὸ τί θέλουμε στὴ ζωή μας. Ὕστερα νὰ θέσουμε **προτεραιότητες**. Καὶ μετὰ νὰ κατανείμουμε τὸν χρόνο μας, ἀνάμεσα στὸν πραγματικὸ καὶ στὸν εἰκονικὸ κόσμο ποὺ θὰ θέλαμε νὰ ζήσουμε, γιὰ νὰ ἐπιτύχουμε τὸ στόχο μας. Ἐξάλλου δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθεῖ αὐτός, ὅταν εἴμαστε χαμένοι στὶς ὀθόνες. Εἴτε μικροὶ εἴμαστε, εἴτε μεγάλοι.

* * *

Καὶ κάτι ἀκόμη! Ὑπάρχει καὶ ὁ πνευματικὸς κόσμος, στὸν ὁποῖο καλούμαστε νὰ ζήσουμε. Ἐκεῖνος ὁ κόσμος, ποὺ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὸν Θεὸ καὶ τὴν ψυχή μας. Κι ὅπως οἱ ὀθόνες μὲ τὴ γοητεία τους μᾶς βυθίζουν στὸ περιεχόμενό τους, ἔτσι καὶ οἱ πνευματικὲς δραστηριότητες ποὺ μποροῦμε νὰ ἔχουμε, μᾶς ὁδηγοῦν σὲ ἄλλες οὐράνιες καταστάσεις, ὅπως εἶναι ἡ προσευχή, ὁ ἐκκλησιασμὸς καὶ ἡ συμμετοχὴ στὰ μυστήρια τῆς Ἐκκλησίας μας, γιὰ παράδειγμα. Τί μεγαλεῖο!

* * *

Ἐν τέλει, τρεῖς εἶναι οἱ κόσμοι, στοὺς ὁποίους καλούμαστε νὰ ζήσουμε σήμερα. Ὁ πραγματικός, ὁ εἰκονικὸς καὶ ὁ πνευματικός. Ἡ ἐποχή μας, ὅπως εἴπαμε, δίνει βαρύτητα στὸν εἰκονικό, ποὺ τὸν μετέτρεψε καὶ σὲ ψηφιακό, γιὰ νὰ λειτουργεῖ σὲ βάρος τῶν δύο ἄλλων. Θὰ τοῦ τὸ ἐπιτρέψουμε; Καὶ σὲ ποιὸ βαθμό;

(Πηγή: orthodoxostypos.gr*)*